

торіографії вітчизняної археології ВДУ та виконує звичні для себе обов'язки професора історичного факультету. Він керував і продовжує керувати підготовкою восьми докторантів та понад 20 кандидатів історичних наук. Останній науковий проект ювіляра — двотомник «Донско-Донецкая Степь—Лесостепь в эпоху бронзы. История изучения». Книга 1 вийшла друком 2008 року. Я б назвав її російським поглядом на цю історію. Книгу 2 з нетерпінням чекаємо вже поточного року. Адже в ній буде подано авторське бачення українсько-російської співпраці на ниві археології за доби незалежності. Принагідно зазначимо, що А.Д. Пряхін очолює Наукову раду з історіографії археології Євразії в межах програми фундаментальних досліджень Президії РАН «Етнокультурна вза-

ємодія в Євразії». Отже, його позиція є системою поглядів не лише дослідника, а й функціонера — організатора російської науки.

Наукова, науково-організаційна та викладацька діяльність А.Д. Пряхіна оцінені почесним званням «Заслужений діяч науки Російської Федерації (1993). Він дійсний член Міжнародної слов'янської академії наук, освіти, мистецтва та культури, Академії гуманітарних наук (м. Санкт-Петербург), Російської академії природничих наук, доктор *Honoris Causa* Донбаського гірничо-металургійного інституту, почесний громадянин рідного міста Єлець.

Щиро зичимо ювіляру міцного здоров'я, творчої наснаги та щедрого примноження наукового доробку!

В.В. ОТРОЩЕНКО

До 65-річчя ДЕНИСА НИКОДИМОВИЧА КОЗАКА

Відомому українському археологу, доктору історичних наук, двічі лауреату Державної премії України в галузі науки і техніки, заступнику директора Інституту археології НАН України, завідувачу відділу археології ранніх слов'ян Інституту археології НАН України професорові Денису Никодимовичу Козаку виповнилося 65 років.

Денис Никодимович народився 2 квітня 1944 р. Після закінчення з відзнакою у 1972 р. історичного факультету Львівського державного університету ім. І. Франка працював учителем історії у середній школі на Львівщині. Але зацікавлення археологією ще в студентські роки привело його до аспірантури Інституту археології. Тема кандидатської дисертації «Племена пшеворської культури у межиріччі Дністра і Західного Бугу» визначилася в ході археологічних досліджень, які Д.Н. Козак проводив поблизу сіл Підберізці, Чишки, Сокільники, Зубра.

У 1988 р. Д.Н. Козак захистив докторську дисертацію «Етнокультурний розвиток населення Північно-Західної України у першій половині I тис. н. е.», якій передували численні експедиційні дослідження у західних облас-

тях України та теоретичні розробки проблем особливостей культурно-етнічного процесу в контактних зонах, якою є зокрема територія Північно-Західної України.

Наукові інтереси дослідника пов'язані з вивченням походження і ранньої історії слов'ян, розвитку давньослов'янської культури. Його цікавлять особливості етнічного процесу в контактних зонах, еволюція міфологічних уявлень та соціально-економічний розвиток давньослов'янських племен, їх військова справа і взаємозв'язки з сусідніми народами і племенами, насамперед, германцями, даками, сарматами.

Денис Никодимович — автор понад 200 друкованих праць, зокрема 8 індивідуальних та 11 колективних монографій, редактор численних наукових видань.

За участь у розробці концепції походження слов'ян, яка вміщена у книзі «Славяне Юго-Восточной Европы в предгосударственный период» (К., 1990), Д.Н. Козак разом з іншими співробітниками відділу археології ранніх слов'ян ІА НАНУ був відзначений Державною премією України в галузі науки і техніки 1991 р. Вдруге цю високу державну відзнаку

учений отримав у 2002 р. як співавтор тритомної праці «Давня історія України» (К., 1997—2000) та колективної монографії «Етнічна історія давньої України» (К., 2000).

Протягом 35 польових сезонів Д.Н. Козак проводив широкі експедиційні дослідження поселень і могильників у західних регіонах України. За цей час він дослідив сотні житлових і господарських комплексів, а також культові об'єкти і поховання широкого хронологічного діапазону — від доби бронзи до Давньої Русі. Безумовно, визначною археологічною пам'яткою є багаточислове поселення на березі Хрінницького водоймища на Волині, яке ювіляр досліджує уже впродовж 15 років. На поселенні виявлено об'єкти енеоліту—бронзи, ранньозалізного часу, поморсько-кльошової, зубрицької, вельбарської, райковецької культур та давньоруського часу. Результатом цих досліджень присвячено монографію «Давні землероби Волині» (К., 2004), підготовлену Д.Н. Козаком у співавторстві з В.В. Шкоропадом і Б.П. Прищепою. Дослідження на Хрінницькому поселенні об'єктів вельбарської культури, яку ідентифікують зі східногерманськими племенами готів, дозволило вченому з'ясувати рівень їх господарського та соціального розвитку, а також визначити характер їх взаємозв'язків з місцевою слов'янською людністю.

Результати 30-річних досліджень пам'яток зубрицької культури, вперше відкритих Д.Н. Козаком у Подністров'ї та на Волині, підсумовані у його монографії «Венеди» (К., 2008). Значна джерелознавча база, створена завдяки дослідженням автора, дозволила висвітлити походження, рівень розвитку господарства, військову справу і світогляд зубрицьких общин, а також розглянути зв'язки їх із сусідніми етнічними спільнотами. Зіставлення писемних і археологічних джерел дало підстави Д.Н. Козаку зробити висновок, що зубрицька культура та наступні пам'ятки черняхівського типу цього регіону належали західній частині численних племен венедів. Дослідник доводить, що давньослов'янська людність як етнос остаточно сформувалася на межі ер в ареалах зарубинецької, зубрицької і пізньозарубинецької культурно-історичних спільностей.

Дослідницьку роботу Д.Н. Козак успішно поєднує з педагогічною діяльністю. Він керує підготовкою кандидатських дисертацій. Як професор Львівського державного університету ім. І. Франка систематично читає лекційні курси на історичному факультеті. Працює Д.Н. Козак також зі студентами Волинського державного університету.

Дослідник щорічно бере участь у роботі міжнародних і регіональних українських наукових конференцій. Він систематично публікує результати своїх досліджень у наукових виданнях європейських країн. Обрання Д.Н. Козака членом-кореспондентом Центрального інституту археології Німеччини свідчить про міжнародне визнання його наукових досліджень.

Безумовною заслугою Д.Н. Козака є організація міжнародних виставок археологічних старожитностей України в країнах Європи і Америки. Виставки завжди користуються популярністю і викликають значний інтерес до історії та культури нашої країни.

Вітаючи Дениса Никодимовича з ювілеєм, співробітники відділу археології ранніх слов'ян і весь колектив Інституту археології НАН України бажають йому всляких гараздів і нових наукових відкриттів.